Greco-catolicii și „autocefalii” din Ucraina în contextul mai larg al ecumenismului

Cine stă în spatele așa-zisei autocefalii ucrainene și care este scopul?

Reabilitarea schismaticilor din Ucraina și ridicarea lor la rang de structură bisericească autocefală este un gest cu grave abateri canonice și consecințe nefaste asupra unității lumii ortodoxe printr-o posibilă dezbinare de amploare. Aceste aspecte sunt succint și bine punctate de Patriarhul Chiril al Moscovei într-o scrisoare deschisă[1] adresată la cumpăna dintre ani (2018/2019) Patriarhului Ecumenic Bartolomeu. Factorii care au împins mai departe această acțiune până la oficializarea ei sunt seculari, țin de politică și sfere de influență, nu de credință.

Faptul că interesele ucrainene de a avea o Biserică autocefală țin de politică (geostrategică, nu națională) reiese din acțiunile întreprinse până acum de Epifanie, „Primatul” ales în fruntea noii grupări bisericești. Acesta și-a declarat dispoziția de a pondera atitudinea față de homosexuali[2] pentru o mai bună racordare la standardele europene și pentru o detașare de tradiționalismul din Biserica Ortodoxă Rusă. Mai mult, deschiderea și cooperarea cu greco-catolicii este un fapt mult mai strident, concretizat în asumarea unei foi de parcurs pentru a adânci relațiile dintre cele două grupări[3]. Aceste declarații, precum și intenția de a adopta calendarul îndreptat, sunt o dovadă că scopurile care animă așa-zisa nevoie de a avea o Biserică ucraineană desprinsă de Rusia sunt politice.

Pentru un profan, asocierea cu ereticii greco-catolici se înscrie firesc pe linia consolidării independenței Ucrainei față de Rusia, dar pentru un credincios, este de neacceptat. Însă, dincolo de aceste poziționări de principiu, există o istorie veche a uniaților în această țară, care vădește un război între civilizații, între trăirea ortodoxă (slavă) și apostazia Occidentului dornică de asuprire. Din nefericire, prezentul dovedește foarte multe similitudini cu trecutul.

Raporturile Patriarhului onorific schismatic Filaret cu greco-catolicii sunt grăitoare, el fiind practic fondatorul Patriarhiei schismatice de Kiev din 1992, ai cărei membri constituie majoritatea noii formațiuni autocefale înființate. Este de la sine înțeles că joacă un rol important în imprimarea direcției care trebuie

urmată. De asemenea, nu trebuie uitat nici faptul că Epifanie, „Mitropolitul” ales, a fost practic impus de Filaret, care se consideră încă Patriarh onorific[4] și se ocupă de guvernarea internă a noii structuri. Dacă inițial, în perioada comunistă, a fost un opozant fățiș al uniaților, după independența Ucrainei a devenit un susținător și colaborator al lor[5]. După unele speculații, Filaret nu doar că a colaborat cu greco-catolicii din Ucraina, ci chiar a devenit un instrument al lor. Încă de la începutul anului trecut era remarcat jocul lui duplicitar: *„Nu poate fi exclus faptul că misiunea reală și rațiunea existenței (ex, n.n.) Patriarhiei de Kiev este de a menține instabilitatea prezentă, care slăbește Biserica Ortodoxă Ucraineană ce ține de Patriarhia Moscovei și aduce avantaje greco-catolicilor ucraineni. Uniții sunt interesați să promoveze alte denominațiuni creștin-ortodoxe în Ucraina. De exemplu, majoritatea parlamentarilor care au inițiat scrisoarea către Patriarhul Bartolomeu (de acordare a autocefaliei, n.n.) sunt greco-catolici. Și chiar unii clerici din Biserica Greco-Catolică Ucraineană dovedesc că adunarea tuturor credincioșilor ortodocși ucraineni sub omoforul Patriarhului Ecumenic este un prim pas spre aducerea lor sub autoritatea Papei. În plus, situația dintre Patriarhiile de Moscova și Constantinopol este încă o chestiune neplăcută în contextul relațiilor ruso-turce. Acesta este tocmai obiectivul politicii externe de la Washington în regiune. Și Casa Albă este, apropo, unul din parteneri cruciali ai actualei administrații ucrainene*”[6].

Deschiderea aceasta spre eretici se explică prin caracterul profitor al schismaticilor conduși de Filaret, gata de a face orice compromis pentru propriul lor folos, chiar și prin încălcarea flagrantă a canoanelor. Iar „ocazia” le-a fost oferită de liderii greco-catolicilor, care urmăresc, așa-zicând, unitatea și stabilitatea Ucrainei. În primul rând Sviatoslav Șevciuk, conducătorul „Bisericii” Greco-Catolice, a declarat că își dorește realizarea unui singur Patriarhat Kievean în unire cu ortodocșii. Cum, după impresiile sale, Biserica Ortodoxă Rusă s-a retras complet din mișcarea ecumenică, vizată este noua structură bisericească de curând formată[7]. Dar nu sunt implicați doar actori bisericești în acest demers, ci și politici, mână în mână unii cu alții. Acest lucru este vizibil din rolul decisiv pe care l-a jucat președintele ucrainean Poroșenko, un om de credință îndoielnică, ce se împărtășește și din mâna ortodocșilor, dar și de la greco-catolici[8].

De asemenea, atrage atenția faptul că, la ceremonia oficială de acordare a tomosului de autocefalie, Patriarhul Ecumenic a decorat pe Andrei Parubiy,

președintele Parlamenului ucrainean, care este uniat[9]. Se nasc mai multe întrebări: Ce căuta el la o slujbă ortodoxă și ce servicii deosebite a făcut încât să i se acorde distincția „Crucea Sfântului Andrei”? Este evidentă interferența ereticilor în procesul de acordare a autocefaliei și scopul lor final de a realiza o unire în stil ecumenist.

Pentru a înțelege în context aceste elemente, este nevoie de o incursiune în trecut pentru a vedea cine sunt greco-catolicii în Ucraina și ce rol au avut.

Așa-zisa Biserică Greco-Catolică este, de fapt, o parte a celei Romano-Catolice; nu este de sine stătătoare. Este o manevră a Vaticanului din veacurile trecute pentru a atrage populația ortodoxă în staulul său. Această formă de prozelitism a apărut inițial în Ucraina prin unirea de la Brest-Litovsk (1596). De fapt, s-au ținut două Sinoade, unul ortodox, cu participarea a doi Patriarhi (de Constantinopol și Alexandria), și unul care a acceptat unirea cu Roma, care s-a dezis de primul. Astfel, a apărut o nouă structură, condusă inițial de episcopul convertit Hypatius Potei. Deși ea s-a născut la inițiativa unor ortodocși, factorul decisiv a fost presiunea socială pusă de autoritățile poloneze asupra Bisericii și nobilimii autohtone. Papa a promis drepturi și facilități celor care acceptă unirea, care presupunea comuniunea cu Roma fără a schimba ritualul ortodox de slujire. Totuși au fost făcute foarte multe concesii de dogmă, cum ar fi: Filioque, indulgențele, purgatoriul și primatul papal[10]. În situația creată, ortodocșii au fost supuși la presiuni foarte grele, rezistând practic mucenicește, cum s-a întâmplat și în Transilvania. Nenumărate crime, bătăi și abuzuri au trebuit să îndure fără să reacționeze pe măsură, pentru a nu-și pierde locașurile de cult și a stârni un val și mai puternic de represalii din partea conducerii politice. Cu toate că au trăit în condiții defavorabile, ortodocșii au reușit să reziste îndeosebi prin acțiunile cazacilor, dar și cu ajutorul rușilor până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, când teritoriul a fost cucerit în mare parte de Moscova. Greco-catolicilor li s-a permis să funcționeze până în vremea comuniștilor, când au intrat în ilegalitate. Abia după independența Ucrainei a fost reînființată „Biserica” lor. Se pare cu forțe proaspete.

Apariția greco-catolicismului în această zonă ține foarte mult de transformările politice. Cucerirea ținutului de către polonezii și lituanienii catolici a reprezentat un punct de cotitură. Rusia Kieveană practic a fost împinsă din zonă spre Nord-Est. Chiar și centrul mitropolitan a fost transferat la Moscova deoarece nu mai putea funcționa normal în Kiev. Slavii și-au dobândit autocefalia în urma

evenimentelor de după Sinodul de la Ferrara-Florența (1438-1445), când Constantinopolul semnase unirea cu papistașii. Isidor, Mitropolitul rus semnatar, a fost depus și ales altul, fără acordul Patriarhiei Ecumenice, care nu avea ierarhi ortodocși în acea perioadă. Într-un final, rușii au obținut oficial statutul de Patriarhie în anul 1589. La acea dată regiunea ucraineană nu făcea parte din componența noii Biserici autocefale, dar a fost alipită în 1686, printr-o decizie a Patriarhului Ecumenic Dionisie al IV-lea din cauză că distanța prea mare și vitregiile stăpânirii poloneze impuneau o guvernare mai de aproape.

Fără a intra în amănunte, se poate spune că greco-catolicismul a apărut ca o implementare a Sinodului de la Ferrara-Florența, după care unii ortodocși, dornici de avantaje, au urmărit punerea în practică a deciziilor semnate acolo. Chiar de la Sinodul unionist anterior de la Lyon (1274) s-a pus problema unirii cu păstrarea cultului intact, dar cu acceptarea unor concesii dogmatice și restabilirea comuniunii. Așa se face că această unire este una politică, după chipul cezaro-papist al Vaticanului, care dorește o supremație lumească, nedând înapoi nici de la folosirea forței. Cruciadele sunt un exemplu elocvent în acest sens, continuate de uniație, care s-a folosit și de constrângeri administrative felurite, nu doar de arme.

Poate că cineva ar obiecta că vremurile când religia a fost impusă cu forța au apus demult și astăzi există libertate de credință. Această opinie ar fi contrazisă de mijloacele folosite în prezent în Ucraina, când bisericile canonice sunt acaparate cu forța și prin diferite presiuni[11], când serviciile secrete ucrainene fac descinderi în cele două Lavre (Pecerska și Poceaev). Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că metodele s-au mai rafinat. Ultima încercare fățișă de forțare a Ortodoxiei spre o unire cu Roma a venit din parte Papei Pius al IX-lea în 1848. În urma refuzului categoric al Patriarhilor răsăriteni din același an, această cale a fost abandonată definitiv. Dar nu poate fi ignorat nici faptul că s-a schimbat contextul religios începând cu acea dată. Protestantismul a căpătat puteri foarte mari și a început să concureze catolicismul. Politica de colonizare a marilor puteri se folosea de creștinismul protestant pentru a civiliza țările vasale. Așa se face că de acum politica a inclus în calcul și această categorie de creștinism.

Concomitent a apărut în sânul protestanților ecumenismul în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca urmare a ineficienței activității lor de evanghelizare. Popoarele din colonii reproșau diferențele din învățăturile propuse de ei și obiectau că nu au un izvor clar, convingător. Astfel s-a ivit nevoia de unificare

internă; dar nu din conștientizarea propriilor deficiențe și rătăciri, ci pentru a putea masca șubrezenia credinței lor.

Deoarece SUA a devenit o putere de prim rang, și protestantismul a luat amploare, cu ecumenismul său adiacent. Treptat, catolicii, dar și o mare parte din ortodocși s-au raliat la această mișcare ecumenică, ce are la bază interese pur politice. Mai bine spus, scopurile sunt civilizatoare, de impunere a unei anumite culturi, pentru că politica este strâns legată de civilizația și cultura oricărui stat. Cultura ecumenismului este erezia, credința adaptată la viața pământească și pervertită, abătută de la țelul său înalt, acela al mântuirii sufletului pentru veșnicie. O caracteristică a ereziei este lupta pentru impunerea propriei dominații, nu a lui Hristos. Acest lucru nu se poate realiza decât prin încălcarea Evangheliei și a canoanelor, fapt ce este din ce în ce mai evident și în rândul ortodocșilor ecumeniști, dar neluat în seamă de cei mai mulți dintre credincioșii de rând pentru că nu mai au o cultură autentic ortodoxă, pentru că mentalitatea lor a fost acaparată de spiritul ereziei, al credinței superficiale și gata spre concesii.

Am făcut această incursiune istorică foarte succintă pentru a arăta că relațiile dintre greco-catolicii și „autocefalii" din Ucraina se înscriu în peisajul mai larg al ecumenismului în care trăim, în care fiecare-și urmărește interesul, dar în limitele impuse de această nouă viziune asupra unității Bisericii. Acest lucru este confirmat de mulțumirile aduse de capii noii structuri „autocefale" din Ucraina ambasadelor occidentale și americane pentru sprijinul pe care l-au primit[12].Rezultatul implicării interesate a autorităților seculare în viața Bisericii poate fi o dezbinare a Ortodoxiei sau chiar o deviere a ei pe căi străine, necanonice.

Ieromonah Lavrentie Carp

[1]https://mospat.ru/en/2018/12/31/news168541/.

[2]https://orthochristian.com/118195.html.

[3]https://risu.org.ua/en/index/all_news/confessional/interchurch_relations/74116 .

[4]https://spzh.news/en/news/58443-filaret-ja-budu-upravlyaty-pcu-vmeste-s-jepifanijem.

[5]În general, a fost un oportunist abil, făcând jocul celor de la putere, fie că era vorba de comuniști, fie de guvernul ucrainean, fără a avea scrupule în a adopta brusc poziții evident opuse. Acest lucru poate fi observat din orice biografie a lui, cum ar fi aceasta: https://orthodoxcanada.ca/Patriarch_Filaret_(Denysenko).

[6]http://orthochristian.com/110919.html.

[7]https://spzh.news/en/news/59070-glava-ugkc-nasha-obshhaja-cely–sozdanije-jedinogo-kijevskogo-patriarkhata.

[8]https://www.katanixis.gr/2019/01/blog-post_16.html.

[9]https://spzh.news/en/news/59012-patriarkh-varfolomej-nagradil-uniata-parubija-krestom-sv-andreja.

[10]http://orthochristian.com/116252.html.

[11] Chiar si minoritatea română suferă astfel de presiuni, cum e cea denunțată de IPS Longhin împreună cu clericii din zonă: http://spzh.news/en/news/59154-duhovenstvo-chernovickoj-jeparkhii-soobshhilo-o-davlenii-so-storony-vlastej

[12]https://spzh.news/en/news/58548-novoizbrannyj-glava-pcu-poblagodaril-ssha-za-podderzhku-nezavisimoj-cerkvi.